Förutsättningar för MST-team

Bakgrund

I syfte att svara på motion 9/2025 från Johan Agge RP ”Införande av Multisystemisk terapi (MST) för att bryta ungdomskriminaliteten”, har frågan utretts om Socialförvaltningen har behov och möjlighet att införa arbetssättet MST.

Utredningen och ett tjänsteutlåtande har kommunicerats Kommunfullmäktige men återremitterats 2026-04-27. Socialdemokraterna yrkar på återremiss med anledning av att ”beslutsunderlagen inte överensstämmer med verkligheten och att kommunen redan köper tjänsten vid behov”.

Multisystemisk terapi (MST)

Multisystemisk terapi (MST) är en intensiv, evidensbaserad behandlingsmetod för ungdomar med allvarliga beteendeproblem, kopplade till kriminalitet, missbruk eller risk för institutionsplacering. MST utgår från att problemen påverkas av flera system, så som familj, skola, kamrater och samhälle. Behandlingen sker i hemmiljö och fokus ligger på att stärka föräldraförmågan, förbättra relationer och skapa positiva förändringar i ungdomens vardag. Arbetet sker med hög tillgänglighet under dygnets alla timmar och bygger på samarbete med hela nätverket kring ungdomen. För att kunna inrätta en ha MST-team krävs ett underlag bestående av 25–30 ungdomar med kriminalitet, substansbruk eller annat normbrytande beteende per år med behov av intensiv behandling. MST-teamet får handledning av MST-Sverige.

Målgrupp i Österåkers kommun

Under perioden 1 januari- 10 december 2025 har 11 aktualiseringar skett avseende barn och ungdomarkopplat till kriminalitet. Det betyder att anmälningar till socialtjänsten gällande oro för att en ungdom har ett kriminellt beteende skett totalt 11 gånger under året, aktualiseringar kan avse samma individer. Under samma period, 1 januari- 10 december 2025, har totalt fyra (4) ungdomar varit placerade pga. kriminalitet varav en av dem placerades utifrån både eget beteende (kriminalitet) och brister i omsorgen. En (1) ungdom har varit placerad på HVB i början av året men den placeringen är avslutad. De återstående tre (3) har varit placerade i jour- eller familjehem. Endast en (1) av fyra (4) placeringar var pågående när frågan utreddes.

Individ	Placeringsorsak	Placeringsform	Placering
A	Kriminalitet	HVB	Avslutad
B	Kriminalitet	Familjehem	Avslutad
C	Kriminalitet	Familjehem	Avslutad
D	Kriminalitet och brister i omsorgen/hemmiljö	Familjehem	Fortgår årsskiftet 25/26

I december 2025 finns inget pågående ärende där en ungdom har kriminalitet, missbruk eller betydande normbrytande beteende där frågeställning om placering eller behov av MST-insats finns.

Arbetssätt med ungdomar som riskbeteende, kriminalitet och deras familjer i Österåkers kommun

Socialförvaltningen i Österåkers kommun har under våren 2025 undersökt om behandlingsformen MST skulle vara användbart för socialtjänstens arbete med ungdomar och deras familjer. Förvaltningen kom fram till att modellen inte passade Österåkers kommun utifrån att antal individer i målgruppen per år inte uppnår det antal som krävs för MST-team. Socialförvaltningens Enhet för stöd och behandling valde i stället att utbilda medarbetare i Funktionell Familjeterapi FFT, som är en systemteoretisk behandlingsmetod rekommenderad av Socialstyrelsen. FFT är manual-och evidensbaserad och riktar sig till familjer med ungdomar (vanligen 11–18 år) som uppvisar utagerande beteende, kriminalitet, missbruk eller andra normbrytande beteenden.

Socialförvaltningen i Österåkers kommun arbetar idag även med den brottsförebyggande samverkansformen SSPF- Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid. I det fall att en ungdom har behov av intensiva insatser på grund av kriminellt beteende och befintliga insatser inte är tillräckliga, har förvaltningen möjlighet att köpa in exempelvis MST-insats eller andra intensivinsatser från externa aktörer.

Sociala vinster

Utvärderingar av FFT (Lunds universitet 2021) och SSPF (Brå-finansierade utvärderingar av kommunala SSPF-strukturer) har man visat på goda effekter. FFT har bland annat visat på minskat kriminellt beteende och ökade goda

relationer inom familjen. SSPF har visat på minskat normbrytande beteende och närmare samverkan. Under 2025 har alla av socialtjänsten i Österåkers kommuns placerade ungdomar med kriminalitet varit placerade i jour- eller familjehem förutom en som var placerad en kortare period på HVB.

Sammanfattning

- Österåkers kommun hade **11 aktualiseringar** under 2025. Men en ”aktualisering” menas en orosanmälan eller en ansökan. En individ **kan ha flera** orosanmälningar i samma ärende och där med betyder det inte att 11 aktualiseringar är 11 olika individer. Efter aktualisering görs det en bedömning om utredning ska inledas eller inte.
- I Österåkers kommun var **4 ungdomar** placerade någon gång under 2025 till följd av kriminalitet, var av en av dem även var placerad pga. brister i föräldraförmågan. **Endast 1av 4** var fortsatt placerad årsskiftet 2025/2026.
- **Ingen ungdom** var föremål för risk för placering pga. kriminalitet vid årsskiftet 2025/2026.
- **Enligt MST-Sverige krävs** ett underlag på **25–30** ungdomar per år för att kunna starta ett MST-team i kommunen. Det underlaget finns inte i Österåkers kommun.

- Socialförvaltningen arbetar med behandlingsmetoden **Funktionell familjeterapi (FFT)**, vilket är en systemteoretisk behandlingsmetod som fokuserar på familjesystemet, i likhet med MST.
- Socialförvaltningen arbetar med **SSPF**, där koordinatormöten sker på kontorstid, men samverkan och insatser från socialtjänst, skola, polis och fritid, kan ske **andra tider och dagar**, där den unge befinner sig.
- I det fall att föräldrar känner stark oro för sitt barn under kvällstid och behöver vända sig till någon, finns **socialjouren**, som arbetar de tider när socialförvaltningen har stängt.

- I det fall att **en individ** skulle vara i behov av **en MST- insats**, finns möjlighet för kommunen att köpa in insatsen **för den individen** av en extern aktör.
- I samband med att kommunen köper in insatser av extern leverantör följs de rådande Offentlighets- och sekretessbestämmelserna.
- Kommunrevisorerna gjorde en granskning senhöst 2025 av samverkan mellan Socialnämnden och Utbildningsnämnden avseende samverkan och insatser till barn 10–13 år som riskerar att fara illa. Granskningen

visade att Socialnämnden har relevanta insatser för målgruppen samt att det finns relevanta samverkansformer och strukturer för samverkan mellan nämnderna.

- Kommunrevisorerna uppmärksammar att det finns uppföljning av insatserna. Där Socialnämnden inte helt uppfyllde kraven enligt kommunrevisorerna, var de nya lagkrav som ställdes **1 juli 2025** i och med Nya Socialtjänstlagen. I kraven framkommer att socialtjänsten ska följa upp insatser systematisk på **aggregerad nivå**, dvs. på grupp- eller verksamhetsnivå. Revisorerna noterar dock att **insamling av data pågår**. För att kunna få ett tillförlitligt resultat av uppföljning på aggeradnivå av insatser, behöver datainsamling först ske under en tillräckligt lång period.

Slutsats

Socialförvaltningen bedömer att det saknas underlag och förutsättningar för att införa ett MST-team i Österåker. MST-Sverige menar att MST-team kräver 25–30 ungdomar. Det underlaget finns inte i Österåkers kommun. Österåkers kommun har möjlighet att köpa in insatsen till enskilda individer av extern aktör i det fall att det är den behandlingsmetod som bedöms vara mest lämplig i ett enskilt ärende. Österåkers kommun har inte köpt in insatsen till någon individ under år 2025 och inte heller under år 2026.

Förvaltningens bedömning är att de insatser som finns att tillgå i dagsläget uppfyller de behov evidens och samverkan som krävs för att möta målgruppen i Österåkers kommuns.

I tjänsten,

Anna Nicolaisen, Sakkunnig

Avdelningen för förvaltningsstöd

2026-06-01